

Polskie organizacje imigranckie w Europie - zbiorczy raport ze studiów przypadku

Nowosielski, Michał

Veröffentlichungsversion / Published Version
Arbeitspapier / working paper

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Nowosielski, M. (2020). *Polskie organizacje imigranckie w Europie - zbiorczy raport ze studiów przypadku*. Warszawa: University of Warsaw, Centre of Migration Research (CMR). <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-70933-1>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY Lizenz (Namensnennung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by/1.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY Licence (Attribution). For more information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by/1.0>



Polskie Organizacje Imigranckie w Europie

Polskie organizacje imigranckie **w Europie** – zbiorczy raport ze studiów przypadku



OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI



UNIwersytet
Warszawski



Polskie Organizacje
Imigranckie w Europie

Polskie organizacje imigranckie **w Europie** – zbiorczy raport ze studiów przypadku

Michał Nowosielski



OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI



UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

Warszawa 2020



OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI

Ośrodek Badań nad Migracjami UW
ul. L. Pasteura 7, 02-093 Warszawa
tel. +48 2255 46 770
kom. +48 600 42 90 43
e-mail: migration.cmr@uw.edu.pl
www.migracje.uw.edu.pl

Autor raportu: dr hab. Michał Nowosielski
Email: michal.nowosielski@uw.edu.pl

Kierownik projektu: dr hab. Michał Nowosielski
Koordynator badań: dr Witold Nowak

Copyright by Ośrodek Badań nad Migracjami UW 2020
ISBN 978-83-66348-56-1



NARODOWE CENTRUM NAUKI

Projekt badawczy „Polskie Organizacje Imigranckie w Europie”
realizowany w latach 2015-2020 jest finansowany przez
Narodowe Centrum Nauki z siedzibą w Krakowie w ramach
programu SONATA BIS (nr 2014/14/E/HS6/00731)



Spis treści

O projekcie	5
O raporcie	6
I. Przebieg realizacji badań empirycznych	7
II. Charakterystyka polskich organizacji imigranckich w świetle przeprowadzonych studiów przypadku	9
III. Miejsce polskich organizacji imigranckich w otoczeniu instytucjonalnym i organizacyjnym kraju pobytu w świetle przeprowadzonych studiów przypadku	16
IV. Relacje pomiędzy polskimi organizacjami imigranckimi a państwem polskim w świetle przeprowadzonych studiów przypadku	19
V. Determinanty kondycji polskich organizacji imigranckich w świetle przeprowadzonych studiów przypadku	21
VI. Podsumowanie	24
VII. Literatura	30

O projekcie

Prezentowany raport został przygotowany w ramach projektu „Polskie organizacje imigranckie w Europie” realizowanego w latach 2015-2020. Celem projektu było dokonanie diagnozy i wyjaśnienia uwarunkowań stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.

Przez organizacje imigranckie rozumie się tu stowarzyszenia stworzone przez i dla imigrantów dla realizacji celów związanych z dostarczaniem usług – społecznych, ekonomicznych i kulturowych – lub prowadzących działalność rzeczniczą na rzecz społeczności (Rodriguez-Fraticelli i in. 1991). Poprzez stan organizacji rozumie się tu aktualne położenie organizacji w zakresie struktury formalno-prawnej, miejsca i zasięgu działania, profilu działalności, form współpracy, zasobów ludzkich, zasobów materialnych, źródeł finansowania, które podlegają zmianom pod wpływem czynników egzo- i endogennych.

Projekt zakładał badanie dwójakiego rodzaju:

- Badanie diagnostyczne, mające na celu diagnozę stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.
- Badanie wyjaśniające, mające na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie: jakie czynniki kształtują stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich?

Dzięki porównaniu stanu organizacji w wybranych krajach oraz pogłębionym badaniom nad specyfiką jego uwarunkowań możliwe było zweryfikowanie następujących hipotez:

H1: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od charakterystyki procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej.

H2: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od charakterystyki kraju wysyłającego.

H3: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od charakterystyki kraju przyjmującego.

H4: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od bilateralnych relacji między krajem wysyłającym a przyjmującym.

Do realizacji badań porównawczych w projekcie wybrano następujące kraje: Niemcy, Francję, Wielką Brytanię, Irlandię, Norwegię, Szwecję, Holandię, Włochy i Hiszpanię.

Badania terenowe przeprowadzone zostały następującymi technikami badawczymi:

- a. Badanie techniką sondażu internetowego (CAWI) – ilościowe badanie zaangażowania społecznego, stosunku do polskich organizacji imigranckich oraz charakterystyki społeczno-demograficznej Polaków mieszkających w wybranych krajach europejskich.
- b. Wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zajmujących się koordynacją, kreowaniem i realizacją polityki polonijnej na temat oceny założeń i realizacji polityki polonijnej, oceny kondycji polskich organizacji imigranckich, oceny czynników wpływających na stan polskich organizacji imigranckich.
- c. Wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zajmujących się koordynacją, kreowaniem i realizacją polityk migracyjnych i integracyjnych w wybranych



krajach europejskich na temat oceny założeń i realizacji polityk imigracyjnych i integracyjnych oraz ich wpływu na stan polskich organizacji imigranckich.

- d. Wywiady pogłębione z ekspertami w zakresie polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich na temat oceny kondycji polskich organizacji imigranckich, oceny czynników wpływających na stan polskich organizacji imigranckich.
- e. Studia przypadków polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich, mające na celu szczegółowe zbadanie działalności wybranych organizacji ze szczególnym uwzględnieniem ich kondycji oraz czynników na tę kondycję wpływających (wywiady pogłębione z liderami wybranych organizacji, przedstawicielami otoczenia, dokumentacja działalności instytucji w postaci np. fotografii, wycinków prasowych, programów, publikacji etc.).
- f. Badanie techniką sondażu instytucjonalnego polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich mające na celu zdiagnozowanie stanu tych instytucji. Sondaż zostanie przeprowadzony w formie ankiety internetowej oraz rozsyłanej ankiety pocztowej dla zwiększenia odsetka zwrotu.

O raporcie

Jednym z założonych w projekcie działań było przeprowadzenie studiów przypadków organizacji. W każdym z wybranych krajów europejskich przeprowadzono po 5 takich *case studies*. Wybór techniki studium przypadku uwarunkowany był chęcią dokonania możliwie najdokładniejszej diagnozy wybranych przypadków egzemplifikujących zróżnicowanie sytuacji i sposobów funkcjonowania polskich organizacji imigranckich. Liczba studiów przypadku wyniosła $N = 9 \times 5 = 45$.

Zastosowano dobór celowy próby w oparciu o kryterium maksymalnego zróżnicowania ze względu na wiek organizacji (starano się w każdym z krajów przebadać zarówno „nowe”, jak i „stare” organizacje), wielkość, lokalizację geograficzną oraz profil. W każdym ze studiów przypadku zastosowano wywiady pogłębione z liderami oraz członkami (w większości wypadków $N = 3$) i przedstawicielami otoczenia ($N = 1$). W przypadku każdej z tych kategorii badacze posługiwania się osobnym scenariuszem wywiadu, przy czym najobszerniejszy i najbardziej szczegółowy przeznaczony był dla liderów lub liderek organizacji (38 pytań oraz 2 pytania wprowadzające), zaś mniej obszerne dla pozostałych badanych (20 pytań dla osób z wewnątrz organizacji i 17 pytań w przypadku osób z zewnątrz organizacji). W przypadku każdego casu badacze zobowiązani byli (w ramach istniejących możliwości) do maksymalnego zróżnicowania osób z którymi prowadzili pytania ze względu na takie kryteria jak płeć, wiek, czy staż w organizacji. Każdorazowo wywiady były nagrywane, a następnie transkrybowane. Dodatkowo poddano analizie strony internetowe badanych organizacji, ich aktywność w mediach, czasem także dokumentację gromadzoną przez organizację. Badania techniką studiów przypadku prowadzono w okresie od marca 2016 r. do lipca 2018 r.

W pierwszej kolejności badacze zaangażowani w realizację projektu pracowali raporty dla poszczególnych krajów. W drugiej kolejności dane zebrane dla wszystkich krajów zostały poddane analizie porównawczej. Wynikiem jej jest niniejszy raport.

I. Przebieg realizacji badań empirycznych

Tabela 1. Przebieg wywiadów z przedstawicielami instytucji

Kraj	Badacz	Czas prowadzenia badań	Charakterystyka badanych organizacji	Zgłaszane problemy
Niemcy	• Michał Nowosielski	• Październik 2016 – lipiec 2018	<ul style="list-style-type: none"> • Dobór zróżnicowany pod względem: geograficznym, wielkości miejscowości oraz charakterystyki organizacji (nowe-stare), • Do badania wytypowano 5 organizacji, • Przebadano w sumie 18 respondentów. 	• Nie zawsze możliwe było spełnienie kryteriów próby (3 przedstawicieli organizacji, 1 osoba z jej otoczenia)
Francja	• Jacek Kubera	• Październik 2016 r. – styczeń 2017 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzano wywiady w pięciu polskich organizacjach imigranckich we Francji wybranych pod kątem maksymalnego typologicznego zróżnicowania, • Przeprowadzono 20 wywiadów. 	• Brak
Wielka Brytania	• Roch Dunin-Wąsowicz	• Listopad 2016 r. – marzec 2017 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Badaniem objęto organizacje z terenu Anglii i Szkocji, skupiające się na samopomocy, wyspecjalizowane w afirmacji kulturowo-tożsamościowej oraz takie, które łączą wskazane cele. • Wszystkie badane organizacje były a aktywne, na bieżąco reagujące na zmieniające się potrzeby polskich migrantów, w większości organizacje „nowej migracji”, • Przeprowadzano 21 wywiadów. 	• Brak
Irlandia	• Lopez Rodriguez	• Styczeń - maj 2017 r.	<ul style="list-style-type: none"> • W badaniach wzięło udział 20 respondentów z 5 organizacji różniących się od siebie pod względem charakteru działalności, celów, struktury i okoliczności powstania, tj.: organizacji pomocowej, zajmującej się oświatą, jedno z nielicznych „starych” ugrupowań powstałego 	• Jednym z problemów napotkanych przy rekrutacji było to, że struktura niektórych organizacji nie do końca spełniała kryteria próby (pełnienie dwóch funkcji przez jedną osobę, wysoki stopień feminizacji).



			przed poakcesyjnym napływem Polaków do Irlandii oraz formacji, która nie ma struktury formalnej ale jest najbardziej znaną strukturą polonijną w Irlandii.	
Norwegia	• Justyna Bell/ Monika Sokół- Rudowska	• Styczeń – grudzień 2017 r.	• W badaniach wzięło udział 24 członków oraz sympatyków z 5 polskich organizacji imigranckich.	• Brak
Szwecja	• Witold Nowak	• Luty – lipiec 2017 r.	• Struktura próby została dobrana dla osiągnięcia maksymalnie dużego zróżnicowania ze względu na lokalizację, staż funkcjonowania i profil działalności: organizacja na rzecz wspierania rodzin z dziećmi, organizacje nastawione na działalność o charakterze politycznym oraz kulturalnym, organizacja sieciowa o zawodowym charakterze działalności. • Zrealizowano 17 wywiadów.	• Wiele informacji podanych na stronach internetowych było niekatulanych/niekompletnych • Mimo przychylnego, a przynajmniej neutralnego, stosunku organizacji do badań umówienie się na wywiad wymagało wiele determinacji i było dość rozciągnięte w czasie.
Holandia	• Ignacy Józwiak	• Maj 2016 r. - czerwiec 2017 r.	• W badaniu wzięli udział przedstawiciele następujących instytucji: biblioteki (pełniące również funkcje domu kultury i miejsca spotkań); organizacji o szerokim zakresie aktywności (min. porady i interwencje prawne, działanie na rzecz praw dziecka oraz ofiar przemocy w rodzinie), teatru; stowarzyszenia kobiet oraz weekendowej polskiej szkoły. • Przeprowadzono 18 wywiadów.	• Zdarzały się problemy z nawiązaniem kontaktu (często konieczne były dwie próby), jednak żadna z organizacji nie odmówiła udziału w badaniu.
Włochy	• Agnieszka Legut	• Marzec 2016 r. – lipiec 2017 r	• Badaniem objęto organizacje o charakterze formalnym, zróżnicowane geograficznie (regiony północne, południowe oraz centralne), o różnym stażu działalności (kilka miesięcy do kilkudziesięciu lat), lokalne oraz o zasięgu ogólnokrajowym.	• Bardzo rzadkie sytuacje odmowy nawiązania kontaktu.
Hiszpania	• Mikołaj Stanek	• Październik – listopad 2017 r.	• Badaniem objęto następujące organizacje o różnych profilach działalności, różnym stażu, różnym obszarze działalności - w Madrycie i regionie	• Tylko w jednym przypadku, konieczna była osobista wizyta w siedzibie organizacji (inne sposoby przeprowadzenia wywiadów pozostawały bez odpowiedzi).

			Comunidad de Madrid (CAM) (Alcalá de Henares, Getafe), Katalonii (Barcelona i Granollers), oraz Andaluzji (Granada), (regiony te reprezentują trzy z czterech regionów o największej liczbie Polaków w Hiszpanii). • Zrealizowano 20 wywiadów.	
--	--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne.

II. Charakterystyka polskich organizacji imigranckich w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Tabela 2. Charakterystyka polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach

Kraj	Kondycja polskich organizacji imigranckich	Rola polskich organizacji imigranckich	Stopień zorganizowania polskich organizacji imigranckich
Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> Większość organizacji skarży się na problemy finansowe, zdarza się, że działalność jest dotowana przez członków zarządów organizacji, Środki pozyskiwane ze źródeł niemieckich lub polskich nie są wystarczające, by zapewnić realizację wszystkich zaplanowanych działań, Brak środków finansowych przekłada się także na niedobory personale oraz braki lokalowe, Niedobór personelu sprawia, że liderzy są przeciążeni pracą i grozi im wypalenie i przeciążenie obowiązkami, Problem jest niskie zaangażowanie Polaków w działalność pozarządową (niechęć angażowania się), Cześć członków organizacji nie angażuje się w ich działania, traktując organizacje jedynie jako „dostawców usług”, Mimo problemów z angażowaniem personelu organizacje raczej nie korzystają z pracy wolontariuszy. Zasięg oddziaływania organizacji ma reguły charakter z lokalny lub/i regionalny. 	<ul style="list-style-type: none"> Starsze organizacje definiują swoje cele bardziej tradycyjnie, poprzez odwołanie się do polskości i konieczność podtrzymywania polskiej tożsamości i kontaktu z polską kulturą oraz kościołem katolickim, Organizacje „poakcesyjne” częściej wspierają Polaków w procesie integracji ze społeczeństwem niemieckim oraz świadczą pomoc, w trudnych sytuacjach życiowych Większość z badanych organizacji ma ambicje pełnienia funkcji rzeczniczych (w różnych obszarach). Organizacje postrzegają siebie za ważne podmioty w życiu Polonii – przede wszystkim ze względu na zaspokajanie przez nie potrzeb imigrantów 	<ul style="list-style-type: none"> Organizacje rzadko współpracują ze sobą - najczęściej współpraca ma miejsce między organizacjami o podobnym charakterze lub podobnej genezie powstania, Przyczynami słabej współpracy są złe wcześniejsze doświadczenia, brak potrzeby kooperacji, konkurencja w dostępie do dofinansowania, czy – co szczególnie interesujące – często trudna osobowość liderów.
Francja	<ul style="list-style-type: none"> Kondycja organizacji określana jest jako dobra, także dzięki ugruntowanej historii polskich organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> Zmiana charakteru polskiej migracji przed/po-akcesyjna wpłynęła także profil działalności organizacji – obecnie pojawia się 	<ul style="list-style-type: none"> Organizacje działają jako niezależne podmioty wyznaczające własne cele,



	<p>imigranckich, działanie w ramach sieci współpracy, stabilność przychodów oraz rosnącą liczbę członków,</p> <ul style="list-style-type: none">• Dobra kondycja zależy w dużej mierze od stabilnego i zaangażowanego trzonu organizacji,• Większe wsparcie ze strony francuskiej i/lub polskie poprawiłoby dodatkowo kondycję organizacji,• Francuskie prawo zabrania ograniczania działalności tylko do osób o określonym pochodzeniu etnicznym, dlatego organizacje mają charakter otwarty,• Zarząd wykonuje swoje zadania bezpłatnie. Zatrudnianie płatnego personelu poprawiłoby kondycję organizacji.• Stałą formą uzyskiwania przychodów są składki członkowskie, odpłatna działalność statutowa (nauka języka, udział w wydarzeniach kulturalnych, spotkaniach z znanymi gośćmi) oraz wpłat darczyńców• Zasada nie finansowania organizacji skierowanych do jednej grupy etnicznej, bądź o charakterze religijnym, nie sprzyja funkcjonowaniu organizacji, których celem jest utrzymywanie tożsamości polskiej wśród swoich członków.	<p>więcej organizacji skupionych na pomocy Polakom (i nie tylko) w odnalezieniu się w otoczeniu francuskim, odnotować należy także tworzenie organizacji branżowych,</p> <ul style="list-style-type: none">• Organizacje postrzegają się jako reprezentantów Polaków i osoby polskiego pochodzenia we Francji wobec społeczeństwa francuskiego, jego instytucji itd.,• Wszystkie badane organizacje działały na rzecz promowania polskiej kultury – także przez organizowanie spotkań z osobami o wyróżniających się osiągnięciach,• Badane organizacje pełnią także rolę pośrednika między polską diasporą we Francji a społeczeństwem francuskim i szerzej – między Polską a Francją (np. przez naukę języka polskiego, promocję polskiej kultury, pomoc w integracji Polaków ze społeczeństwem francuskim) oraz zwiększają poczucie więzi między emigrantem a Polską oraz między Polakami we Francji	<p>decydujące o sposobie ich realizacji,</p> <ul style="list-style-type: none">• Współpraca głównie polega na wzajemnym uczestnictwie w wydarzeniach organizowanych przez organizacje,• Większa współpraca ma miejsce między organizacjami o podobnym profilu działalności lub między organizacjami, które zrzeszają te same osoby,• Współpracę utrudniają: zróżnicowanie odbiorców, język, podejście do religii, różny stosunek do integracji kulturowej oraz geograficzne oddalenie,• Nie wszystkie organizacje należały do organizacji parasolowych (dwie we Francji), ale część z nich należała do struktur międzynarodowych np. współpracowała z polskimi organizacjami pomocowymi w innych państwach UE, organizacja naukowo-artystyczna jest członkiem forum zrzeszającego podobne podmioty w państwach zachodnich, a organizacja zrzeszająca m.in. menadżerów regularnie spotyka się z siostrzaną instytucją w sąsiednim państwie
Wielka Brytania	<ul style="list-style-type: none">• Dostateczna kondycja organizacji, dzięki zapewnieniu stałego źródła finansowania oraz wzrost zapotrzebowania wśród Polonii na usługi organizacji.• Organizacje poszerzają prowadzoną działalność o nowe obszary - mimo ograniczania finansowania przez rząd brytyjski (od 2010) oraz zmniejszenia się dofinansowania ze strony gmin (główne źródło wsparcia finansowego) - organizacje potrafią zaadaptować się do zmieniających się warunków	<ul style="list-style-type: none">• Organizacje oddziałują głównie na Polonię, chociaż w wymiarze lokalnym także na Brytyjczyków,• Można wyróżnić TRZY podstawowe obszary działania organizacji:<ul style="list-style-type: none">- kulturalno-oświatowa (promocja polskiej kultury, dbałość o wizerunek Polaków)- pomocowa (doradztwo, pomoc prawna)- integracyjna – wspierania Polonii w usamodzielnianiu się i integracji ze społeczeństwem brytyjskim (wszystkie badane organizacje)	<ul style="list-style-type: none">• Organizacje są dobrze zorganizowane i poszerzają obszar działania,• Różnice w stopniu zorganizowania warunkowane są przede wszystkim prawnie, ale także środowiskowo (wsparcie bądź brak wsparcia innych organizacji, które działałyby na innym obszarze) oraz historycznie,• Zdaniem badanych zrzeszanie w organizacji parasolowej (Zjednoczenie Polskie - ZP) nie przekładało się na korzyści organizacji – część organizacji bardzo dobrze radzi sobie bez przynależności do ZP, a



			organizacje zrzeszone nie zauważały korzyści a nawet rozważały jej opuszczenie
Irlandia	<ul style="list-style-type: none">• Kondycja polskich organizacji oceniana jest jako lepsza niż w przeszłości (dzięki sprawnej komunikacji, większej rozpoznawalności oraz skuteczności działania),• W lepszej sytuacji są organizacje otrzymujące dofinansowanie ze strony administracji irlandzkiej,• Ponieważ jest to młoda emigracja organizacjom brak doświadczenia oraz przetartych ścieżek ułatwiających funkcjonowanie,• Sytuacja finansowa nie jest stabilna i zależy od polityk Irlandii oraz Polski (priorytetów) oraz skuteczności w pozyskiwaniu środków na realizację grantów,• Bolączką organizacji jest brak siedziby (zbyt wysokie koszty utrzymania),• Brak środków na zatrudnienie personelu – najlepiej takiego, który będzie odpowiedzialny za pozyskiwanie grantów.• Hamulcem w rozwoju jest małe zaangażowanie polskich emigrantów w działalność organizacji.	<ul style="list-style-type: none">• Gwarantem dobrej kondycji organizacji jest działalność ukierunkowana na promowanie integracji i partycypacji w obszarze wielokulturowego społeczeństwa Irlandii oraz na współpracę z innymi grupami etnicznymi (niż te skupiające się głównie na propagowaniu kultury polskiej i języka),• Organizacje dostosowują swój profil działalności do kryteriów/priorytetów grantodawców,• Organizacje kształtują pozytywny obraz Polonii,• Profile badanych organizacji: kulturalny, pomocowy, edukacyjny, branżowy, reprezentujący Polaków,• Profil działalności będzie się zmieniać w kierunku bardziej aktywizującym, kosmopolitycznym o integrującym charakterze	<ul style="list-style-type: none">• Organizacje tworzone są spontanicznie – w odpowiedzi na zauważone potrzeby lub chęć niesienia pomocy,• Organizacje okrzepły przez 10 lat funkcjonowania, utrzymują ze sobą kontakt, często działacze znają się osobiście i nie mają problemów z współdziałaniem,• Powstanie organizacji parasolowej postrzegane jest jako szansa na zwiększenie oddziaływania organizacji i większą widoczność,• Brak organizacji starszych sprawia, że nie ma konfliktu pokoleń
Norwegia	<ul style="list-style-type: none">• Największym problem, z jakim borykają się organizacje jest sytuacja finansowa, często w wyniku niewykorzystywania możliwości ubiegania się o wsparcie (obawiają się utarty niezależności oraz nałożenia uciążliwych obowiązków jak np. konieczność zatrudnienia obsługi księgowej, chociaż część organizacji nie ma z tym problemu),• Głównym źródłem finansowania organizacji są składki członkowskie, w mniejszym dotacje celowe lub wsparcie od partnerów	<ul style="list-style-type: none">• Odgrywają stosunkowo niewielką rolę zarówno w odniesieniu do środowiska Polaków mieszkających w Norwegii, jak i w związku z reprezentowaniem polskiej mniejszości „na zewnątrz”,• Mimo tego, że wg statutu działania organizacji są otwarte dla wszystkich, w praktyce kierowane są głównie do Polaków,• Dominuje działalność pomocowa na rzecz imigrantów z Polski – kursy językowe, pomoc w kontakcie z urzędami, pomoc w trudnej sytuacji życiowej oraz wsparcie psychologiczne, ochrona praw pracowników,• Organizacje zdają się nie zauważać zmiany profilu polskiego	<ul style="list-style-type: none">• Stopień zorganizowania wymusza norweskie prawo – organizacje zarejestrowane muszą m. in. posiadać zarząd, spotykać się przynajmniej raz w roku, stosować demokratyczne reguły zarządzania (głosowanie, chociaż w rzeczywistości bywa, że decyzje podejmowane są przez prezesa/lidera),• Żadna z badanych organizacji nie była zainteresowana nawiązywaniem współpracy z inną organizacją działającą na tym samym obszarze (traktowane są raczej jako



	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność utrudnia brak stałej siedziby, • Zbyt mała liczba członków wpływa na wysokość przychodów ze składek członkowskich oraz możliwości podejmowania działań przez organizację, • Organizacje nie mogą sobie pozwolić na płacony personel • Skupienie na działalności skierowanej do polskich imigrantów sprawia, że organizacje nie są widoczne szerzej, • Efektywność organizacji opiera się na sile liderów • Kondycja organizacji nie zależy od jej stażu, ale liczby podejmowanych aktywności. 	emigranta – znającego język oraz posiadającego już na miejscu, w Norwegii, krąg znajomych	<p>konkurencja), wybierając izolację,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ze względu na wzajemną nieufność nie udało się powołać organizacji parasolowej, • Współpracę ułatwia działalność członków w kilku organizacjach jednocześnie.
Szwecja	<ul style="list-style-type: none"> • Dofinansowanie ze strony władz szwedzkich zależy od liczby członków, stąd czasem duże uwaga poświęcana jest rozbudowywaniu organizacji, • Formalne przejawy zorganizowania bywają traktowane instrumentalnie – jako konieczne do tego, by móc korzystać ze wsparcia finansowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Badane organizacje pełniły następujące funkcje: rzeczniczą, pomocową, informacyjną (mimo, że główne zdefiniowane funkcje organizacji sprowadzały się do działań na rzecz kultury oraz nauki języka przez dzieci), ideowo – polityczną (rozwijanie postaw politycznych u emigrantów zarobkowych) oraz promocji specjalistów wśród potencjalnych odbiorców, 	<ul style="list-style-type: none"> • Badane organizacje posiadały status prawny organizacji etnicznej (4 z 5), jedna była organizacją niesformalizowaną, blisko współpracującą z innym stowarzyszeniem, • W przypadku organizacji posiadających formę prawną muszą być pełnione warunki dot. wewnętrznej organizacji: zatwierdzony statut, zarząd, audytorzy. Statut określa także sposób funkcjonowania organizacji np. częstotliwość spotkań, • W przypadku organizacji o charakterze nieformalnym, o dość dużym rozproszeniu, współpraca ma charakter w dużej mierze zdalny i mocno zadaniowy, • Współpraca z innymi organizacjami zależy od uwarunkowań geograficznych tj. bliskości innych organizacji, • Przynależność do organizacji parasolowej sprzyja kooperacji (choć istnieje konflikt między dwoma organizacjami (Zrzeszeniem Organizacji Polonijnych (ZOP) i Kongresem Polaków (KP)) czasem rzutujący na relacje między zrzeszonymi organizacjami, • Konflikt między organizacjami sprawia,



			ze część organizacji woli zachować neutralność i nie przystępować do żadnej z nich, mimo, że szwedzki system instytucjonalny kieruje środki finansowe właśnie do organizacji parasolowych.
Holandia	<ul style="list-style-type: none"> Najważniejszą kwestia określającą kondycję organizacji są finanse, chociaż brak dofinansowania nie musi prowadzić do zakończenia działalności przez organizację, Problemem są braki kadrowe (poniekąd wynikające z niemożności utrzymania płatnego personelu), Działalność organizacji zależy od zaangażowania i aktywności ich członków, niestety poleganie na kilku najbardziej aktywnych członkach może przyczynić się do braku ciągłości działania, oraz wypalenia zawodowego najbardziej obciążonych członków organizacji, Własnym lokalem dysponowały tylko 2 z 5 organizacji, przy czym tylko jeden z nich był otwarty codziennie Organizacje korzystają z finansowania ze źródeł MSZ oraz ambasady a także prywatnych holenderskich wspierających kulturę, dywersyfikacja finansowania przekładała się na stabilność funkcjonowania organizacji Jako źródło finansowania pojawiały się także składki członkowskie, które pozwalały na realizację działań na niewielką skalę, Ubieganie się o fundusze holenderskie wymagałoby od organizacji przeformułowanie swojej działalności tj. otwarcie na inne grupy etniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Skala podejmowanych przez organizacje działań jest raczej niewielka, Organizacje tworzą „namiastkę Polski w Holandii” oraz przestrzeń do integracji środowiska polonijnego, W ramach swojej działalności pomagają nowoprzybyłym Polakom odnaleźć się w holenderskiej rzeczywistości. 	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca między organizacjami w zasadzie nie istnieje, mimo podkreślania wzajemnej życzliwości, Współpraca najczęściej odbywa się poprzez płatne użyczenia przestrzeni oraz udział w wydarzeniach, Istnieje jedna organizacja parasolowa skupiająca się na edukacji, Zdaniem badanych istnieje potrzeba powołania organizacji parasolowej, która zrzeszałaby polskie organizacje imigranckie (próby takie były podejmowane ale nie zakończyły się sukcesem, organizacja parasolowa – PLON – nie działa już od dłuższego czasu), Nie istnieje współpraca międzynarodowa (tylko jedna organizacja wspomniała o planach nawiązania współpracy z podobną organizacją w Szwecji), Współpracy między organizacjami nie sprzyja niechęć istniejąca między organizacjami o bardziej konserwatywnych poglądach a organizacjami liberalnymi i bardziej otwartymi.
Włochy	<ul style="list-style-type: none"> Mimo dość dużej liczby członków, osób aktywnych jest niewiele 	<ul style="list-style-type: none"> Istotnym celem organizacji jest przyczynianie się do wewnętrznej integracji zbiorowości polskiej we Włoszech, przy zachowaniu otwartości i wspieraniu włączania 	<ul style="list-style-type: none"> Organizacje są raczej niewielkie i lokalne, Współpraca występuje, jednak o powierzchownym charakterze (wspólne



	<ul style="list-style-type: none">• Organizacje odnotowują trudności w pozyskiwaniu nowych członków,• Występuje niewielka rotacja wśród liderów, która spowodowana jest brakiem zainteresowanych następców,• Starsze organizacje z reguły posiadają bardziej rozwiniętą strukturę,• Żadna z badanych organizacji nie posiadała płatnego personelu, jednak młode organizacje (w przeciwieństwie do organizacji starszych) dostrzegają szansę na zatrudnienie personelu w przyszłości, wraz z rozwojem swojej działalności i zamierzają poszukiwać środków na ten cel,• Organizacje nie mają majątku i postrzegają swoją sytuację finansową jako niestabilną,• Bardzo dużą barierą w pozyskiwaniu środków jest konieczność dofinansowania działań przez organizacje,• Niestabilna sytuacja finansowa przyczynia się do ograniczania działalności,• Wobec deficytów finansowych, strukturalnych oraz materialnych o skuteczności działania decyduje aktywność i determinacja liderów.	<p>się Polaków we włoskie życie społeczno-kulturalne</p> <ul style="list-style-type: none">• Organizacje starsze, przedakcesyjne często odwołują się do tradycji historycznej, dokonaniach Polaków we Włoszech w czasie II wojny światowej, symboli patriotycznych koncentrując się na popularyzowaniu dorobku kulturowego oraz historii – charakter misyjny, organizacje młode postrzegają polskość przez pryzmat wspólnoty językowej i kulturowej („zasób praktyczny”) skupiają się na zaspokojeniu potrzeb – charakter pragmatyczny,• Najnowsze stowarzyszenia kładą nacisk na edukację dzieci emigrantów języka polskiego oraz nauczanie elementów kultury polskiej bądź wsparcie dotyczące aktywności na rynku pracy (organizacje pomocowe i integrujące),• Organizacje starsze skupiają się na organizacji wydarzeń kulturalnych odnoszących się do kultury wysokiej, czy obchodach rocznicowych związanych z kalendarzem narodowym,• Organizacje starsze kierują swoje działania także do Włochów przekazując im wiedzę dotyczącą Polski, w przypadku organizacji młodszych na plan pierwszy wysuwa się rozwijanie dwujęzyczności u dzieci• Organizacje o młodszym stażu są bardziej otwarte w stosunku do innych organizacji o charakterze etnicznym, organizacje starsze utrzymują dystans w stosunku do innych organizacji imigranckich preferując te o długim stażu i prestiżu społecznym.	<p>uczestnictwo w wydarzeniach)</p> <ul style="list-style-type: none">• Bardzo rzadko zdarza się współpraca w postaci wspólnych inicjatyw lub projektów,• Istnieje organizacja parasolowa obecnie skupiająca ok ¼ organizacji, głównie starszych, o charakterze misyjnym, w wyniku konfliktu duża część organizacji „młodszych” opuściło organizację parasolową tworząc mniejsze struktury o parasolowym charakterze
Hiszpania	<ul style="list-style-type: none">• Wszystkie z badanych organizacji mają status non-profit i są oficjalnie zarejestrowane, jako stowarzyszenia imigrantów,• Stowarzyszenia deklarują działalność zarówno na poziomie całego kraju pobytu jak i jego konkretnych regionów,• W praktyce, wszystkie organizacje działają przede wszystkim lokalnie i znajdują swoich odbiorców głównie	<ul style="list-style-type: none">• Stopień specjalizacji organizacji staje się coraz bardziej niejednorodny,• Działalność organizacji skupia się na promocji pozytywnego wizerunku Polski i Polaków, polskich tradycji, historii i kultury (domena przede wszystkich starszych organizacji) oraz nauce języka polskiego• Inne rodzaje działalności: prowadzenie punktu konsultacyjnego, wymiana akademicka, branżowa,	<ul style="list-style-type: none">• Środowisko polskich organizacji imigranckich w Hiszpanii cechuje ograniczona kooperacja. Brak organizacji parasolowej nie przeszkadza prezesom organizacji pozostawać w kontakcie w ramach grupy na WhatsApp• Ze względu na duże zagęszczenie w obserwuje się bezpośrednią



	<p>wśród osób zamieszkałych w miastach, w których mieści się siedziba organizacji – działalność na szerszym obszarze jest bardzo trudna,</p> <ul style="list-style-type: none">• Ponieważ organizacje angażują się przede wszystkim lokalnie wskazują, że raczej nie ma potrzeby powoływania organizacji parasolowej (Dom Polski)• Wciąż powstają nowe organizacje, o zasięgu lokalnym działające na rzecz mieszkającej na danym obszarze Polonii,• Tylko jedna z badanych organizacji posiadała płatny personel, co zdaniem organizacji znacznie ułatwia stabilne funkcjonowanie,• Kryzys ekonomiczny wpłynął na zmniejszenie liczby członków organizacji,• We wszystkich badanych organizacjach rozmówcy wskazują na stosunkowo niski poziom zaangażowania społecznego wśród Polaków, jako źródło trudności w swoich działaniach,• Decydująca dla funkcjonowania organizacji jest pozycja lidera i jego zaangażowanie,• Większość organizacji wskazuje na ograniczone i pozbawione ciągłości źródła finansowania, jako ich główny problem („projektyzacja działań”),• Badane organizacje (z wyjątkiem jednej) utrzymują się z pieniędzy przekazywanych przez Konsulat, te z dłuższym stażem – także w oparciu o środki otrzymywane od władz lokalnych (także wsparcie lokalowe)• Tylko jedna z badanych organizacji posiadała swój lokal, inna korzystała z lokalu użyczanego do swojej działalności (działania oświatowe)• Starsze organizacje borykają się z problemami finansowymi oraz mniejszym zainteresowaniem potencjalnych członków,	<p>gospodarcza między Polską a Hiszpanią,</p> <ul style="list-style-type: none">• Organizacje młodsze skupiają się na spełnianiu potrzeb migrantów ostatnich dwóch dekad,• Zdaniem badanych spadło zapotrzebowanie na doradztwo dla imigrantów czy też zainteresowanie wspólnym kultywowaniem tradycji wśród imigrantów polskich,• W ostatniej dekadzie spadło także znaczenie roli stowarzyszeń, jako organizacji pomocowych, zakładanych na początku lat 90.	<p>współpracę organizacji z terenu Madrytu,</p> <ul style="list-style-type: none">• Stosunki między organizacjami nie są wolne od konfliktów mających swoje źródło w rywalizacji,• Stosunki w środowisku są oceniane przez członków badanych organizacji, jako pozytywne, przede wszystkim w porównaniu do przeszłości
--	--	--	---

	młodsze organizacje intensywnie się rozwijają chociaż także z problemami finansowymi		
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne.

III. Miejsce polskich organizacji imigranckich w otoczeniu instytucjonalnym i organizacyjnym kraju pobytu w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Tabela 3. Miejsce polskich organizacji imigranckich w otoczeniu instytucjonalnym i organizacyjnym w wybranych krajach

Kraj	Relacje polskich organizacji imigranckich z instytucjami kraju pobytu	Relacje polskich organizacji imigranckich z innymi organizacjami pozarządowymi aktywnymi w kraju pobytu
Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> • Część organizacji prowadzi intensywną, a nade wszystko efektywną, kooperację z niemiecką administracją publiczną. O jej sukcesie decydują: nastawienie działań na integrację ze społeczeństwem państwa pobytu, osobiste relacje z władzami lokalnymi i politykami oraz znajomość języka niemieckiego, • Część jednak organizacji napotyka na trudności w takiej współpracy. • Najbardziej efektywna jest współpraca z władzami lokalnymi, współpraca poszczególnych organizacji ze szczeblem centralnym właściwie nie istnieje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Im organizacja jest młodsza i skupiona na integracji tym bardziej otwarta na współpracę z innymi organizacjami. • Organizacje tradycyjne rzadziej działają we współpracy z innymi organizacjami etnicznymi/imigranckimi.
Francja	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacje etniczne nie są rozpoznawalne przez prawo jako „imigranckie”, nie są wyodrębnione jako takie w żadnych oficjalnych spisach, nie mają dodatkowych przywilejów czy specjalnie wydzielonych w budżetach instytucji funduszy na ich działalność, ale też nie są ograniczane w większym stopniu niż inne „nieimigranckie” stowarzyszenia, • Aby móc skorzystać z pomocy ze strony instytucji francuskich – materialnej czy finansowej – należy realizować działania na rzecz szerokiego, multi-etnicznego grona odbiorców, • Na obszarach o silnej reprezentacji Polonii władze francuskie kontaktują się z organizacjami polskimi, jednak z reguły polskie organizacje imigranckie traktowane są tak samo, jak wszystkie inne – zapraszane są na spotkania bądź włączane do wspólnych przedsięwzięć, • Relacje zależą głównie od nastawienia samych organizacji, • Francja ułatwia funkcjonowanie stowarzyszeniom m.in. dzięki sieci „domów stowarzyszeń” (<i>maisons des associations</i>) i innych dostępnych publicznie lokali (pomieszczenia w szkołach, w urzędach czy w budynkach z mieszkaniami wynajmowanymi przez państwo), • Korzystanie z przestrzeni użyczanych przez administrację jest także dobrą płaszczyzną współpracy, • Z powodzeniem realizowane są działania, które łączą cele statutowe organizacji z celami danej instytucji francuskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca zdarza się przy organizacji wspólnych eventów, bądź w ramach udziału w wydarzeniach poprzez prezentowanie danego problemu na przykładzie Polski i spotkaniach branżowych, • Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi we Francji wymaga aktywnego otwarcia się na odbiorców francuskojęzycznych, co nie jest powszechne wśród organizacji.



	<ul style="list-style-type: none">• Stowarzyszenia, które dały się poznać z dobrej strony wybranym instytucjom lokalnym, z czasem wypracowując sobie markę organizacji reprezentującej Polaków we Francji czy Polskę.	
Wielka Brytania	<ul style="list-style-type: none">• Polskie organizacje dobrze odnajdują się w brytyjskiej rzeczywistości, mają raczej dobre relacje z lokalnymi władzami zarówno ze względu na współpracę nad konkretnymi projektami, jak i możliwość otrzymania finansowania,• Polskie organizacje imigranckie umiejętnie pozyskują fundusze (np. z <i>Lottery Found</i>), a finansowanie z brytyjskiego sektora państwowego jest podstawą działalności wszystkich badanych organizacji,• Dobrze współpracują także z instytucjami państwowymi – parlament, policja,• We współpracy pomaga uzyskanie przez organizację statusu przedstawiciela Polonii,• Znaczenie organizacji i stopień współpracy zależy od specyfiki obszaru, na którym działa (otwartości i tradycji migranckich, umacniających wizerunek organizacji),• Część z badanych organizacji brała udział w konsultacjach dotyczących polityki migracyjnej na szczeblu centralnym (parlament).	<ul style="list-style-type: none">• Większość badanych organizacji miała silne związki z innymi organizacjami pozarządowymi aktywnymi w Wielkiej Brytanii, szczególnie w zakresie współpracy nad konkretnymi projektami,• Najbardziej rozwiniętą sieć współpracy mają organizacje zajmujące się kulturą, mniej – organizacje pomocowe,
Irlandia	<ul style="list-style-type: none">• Współpraca z instytucjami kraju pobytu występuje dość rzadko i nie ma sformalizowanego charakteru (organizacja wspólnych wydarzeń)• Organizacje deklarują brak potrzeby takiej współpracy,• Zdarza się współpraca z organizacjami szczebla centralnego (rząd, partie polityczne),• Współpraca nie zależy od warunków zewnętrznych, ale od charakteru (otwartości) oraz postawy prointegracyjnej danej organizacji.	<ul style="list-style-type: none">• Kontakty tego rodzaju są nieczęste i obie strony rzadko nawiązują ze sobą interakcje• Brak chęci współpracy z innymi organizacjami migranckimi może być spowodowany bardzo dobrą integracją Polaków ze środowiskiem irlandzkim i niepostrzeganiu siebie jako odrębną grupę etniczną
Norwegia	<ul style="list-style-type: none">• Polskie organizacje imigranckie w Norwegii nie utrzymują kontaktów z norweskimi instytucjami wcale bądź ograniczają je do absolutnego minimum, nie korzystając tym samym z przysługujących im pomocy czy przywilejów lub korzystając w niewielkim stopniu• Z drugiej strony organizacje są zbyt słabe i zbyt mało widoczne, żeby być partnerami dla władz norweskich,• Organizacje w znacznej większości nie ubiegają się o stałe dofinansowanie ze strony władz norweskich (bojąc się obowiązków związanych z rozliczeniem środków i utratą niezależności),• Instytucją, która ma duże oddziaływanie na środowisko polskich migrantów, jest norweski kościół katolicki (choć wiąże się to wpływem na światopogląd organizacji).	<ul style="list-style-type: none">• Polskie organizacje w Norwegii generalnie nie współpracują z norweskimi organizacjami pozarządowymi i nie utrzymują z nimi niemal żadnych kontaktów,• Jednocześnie organizacje imigranckie chętniej nawiązują kontakty z organizacjami innych grup etnicznych niż własnej, ponieważ nie zachodzi tu niebezpieczeństwo konkurencji o dotacje czy o członków.
Szwecja	<ul style="list-style-type: none">• Relacje z instytucjami kraju pobytu mają dość duże znaczenie dla kondycji polskich organizacji imigranckich w Szwecji,	<ul style="list-style-type: none">• Relacje z innymi organizacjami są mało rozwinięte np. ograniczone do korzystania z infrastruktury lub współorganizacja imprez,• Jeśli współpraca pojawiała się w przeszłości to opierała się ona na wspólnym profilu działalności (inne organizacje



	<ul style="list-style-type: none"> • Formy współpracy: udostępnienie lokalu przez gminę, aplikowanie o środki finansowe (na szczeblu lokalnym), • Malejący priorytet działań na rzecz organizacji etnicznych (na rzecz bardziej uniwersalnych celów - <i>mainstreaming</i> np. działania na rzecz dzieci i seniorów) przełożył się na zmniejszenie wysokości dofinansowania dla organizacji etnicznych, • Zdarza się, że organizacje czują się traktowane „opresyjnie” przez lokalne władze, • Współpraca zależy od indywidualnego podejścia urzędników – przyjazne przekłada się na dobrą relację, • Budowa relacji zależy od: bazy członkowskiej, charakteru podejmowanych działań oraz osobistych kontaktów z przedstawicielami instytucji. 	<p>etniczne), wspólnych poglądach bądź znajomościach członków organizacji.</p>
Holandia	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacje utrzymują kontakt z instytucjami holenderskimi w bardzo ograniczonym zakresie, • Organizacje holenderskie nie wspierają finansowo organizacji imigranckich z pieniędzy publicznych stąd nie istnieje finansowa płaszczyzna współpracy, • Zdarza się współpraca z uniwersytetami oraz holenderskimi instytucjami kultury, • Tylko jedna z badanych organizacji korzystała z dofinansowania - umożliwił to otwarty charakter organizacji i realizowanie działań do wielu grup etnicznych, • Być może współpraca mogłaby mieć szerszy charakter, gdyby doszło do połączenia się organizacji z innymi organizacjami etnicznymi i zmniejszyłoby się akcentowanie kraju pochodzenia • Na poziomie lokalnym władze same wypracowują swój model współpracy z organizacjami, • Organizacje, którym zależy na autonomii i podkreślanii polskości muszą pogodzić się z zamknięciem możliwości szerszego zaistnienia i zdobyciu funduszy na działalność. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakres współpracy z innymi organizacjami jest bardzo niewielki i jeśli współpraca istnieje ma charakter branżowy, • Najlepiej radzi sobie organizacja działająca w obszarze kultury (oprócz współpracy z uniwersytetem współpracuje także z fundacjami i stowarzyszeniami o zbieżnych celach.
Włochy	<ul style="list-style-type: none"> • Nie istnieją relacje między organizacją parasolową a władzami centralnymi, ponieważ kwestie integracji należą do władz regionalnych i lokalnych, • Kontakty z władzami centralnym są raczej w gestii przedstawicieli dyplomatyczno-konsularnych, • Dość dobrze rozwinęły się kontakty z władzami lokalnymi – poprzez uczestnictwo w wydarzeniach, wsparcie lokalowe, dofinansowanie przedsięwzięcia. • Organizacje działające na południu Włoch mają duże problemy z uzyskaniem wsparcia finansowego (głównie z powodu sytuacji ekonomicznej). 	<ul style="list-style-type: none"> • Badane stowarzyszenia polskie w zasadzie nie podejmują współpracy z innymi prowadzącymi działalność we Włoszech organizacjami pozarządowymi, • Organizacje starsze cechuje dystans do „obcych wizerunkowo” organizacji etnicznych, relacje nawiązywane są z organizacjami grup dobrze zintegrowanych i o podobnym profilu działalności, • W przypadku organizacji młodszych obserwowana jest większa otwartość i kontakty mają charakter towarzyski - współuczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez stowarzyszenia.
Hiszpania	<ul style="list-style-type: none"> • Spośród badanych stowarzyszeń tylko starsze organizacje z regionu madryckiego utrzymują bliższe kontakty z lokalną administracją (wsparcie lokalowe lub finansowe, biorą udział w miejskich imprezach kulturalnych i są lub były partnerami w 	<ul style="list-style-type: none"> • Relacje organizacji Polaków z sektorem pozarządowym w Hiszpanii są bardzo słabo rozwinięte, • Jeżeli współpraca jest podejmowana to są to raczej wspólne projekty z innymi

	<p>konsultacjach społecznych na tematy związane z integracją imigrantów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacje podejmują współpracę w zależności od charakteru organizowanych przez siebie działań, • Zdarzają się organizacje bardzo długo współpracujące z administracją lokalną – np. użyczenie od lat 90. lokalu 	<p>stowarzyszeniami Polaków – szczególnie organizacje z rejonu Madrytu podejmują współpracę przy organizacji wspólnych wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca łączy organizacje z podobnej lokalizacji, • Młodsze organizacje nie utrzymują kontaktów z innymi organizacjami pozarządowymi natomiast podejmują współpracę z sektorem prywatnym, gospodarczym i oświatowym kraju pobytu.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne.

IV. Relacje pomiędzy polskimi organizacjami imigranckimi a państwem polskim w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Tabela 4. Relacje pomiędzy polskimi organizacjami imigranckimi w wybranych krajach a państwem polskim

Kraj	Relacje polskich organizacji imigranckich z państwem polskim
Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> • Niemal dla wszystkich organizacji instytucje polskie, szczególne dyplomatyczne, są bardzo ważnym partnerem, • Niemal wszystkie badane organizacje (z wyjątkiem jednej) otrzymują lub utrzymywały wsparcie z konsulatu, • Otrzymywanie wsparcie ze strony przedstawicielstw dyplomatycznych może być uzależnione od kwestii politycznych i politycznego wizerunku organizacji, • Zdarza się, że organizacje ze względu na profil działalności (oświata) utrzymują kontakt z administracją centralną w kraju (ministerstwa), • Pojawia się współpraca z innymi organizacjami pozarządowymi w Polsce, która pomaga w skorzystaniu ze środków finansowych.
Francja	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacje pozyskują dofinansowanie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (dzięki współpracy organizacji z organizacją pozarządową w Polsce), • Finansowane są działania, które realizują politykę polonijną (uzupełniają działania placówek dyplomatycznych bądź je zastępują) np. finansowanie publikacji dotyczącej funkcjonowania w środowisku francuskim, wsparcie logistyczne, • Organizacje otrzymują także wsparcie w kontaktach z podmiotami francuskimi (legitymizowanie ich działań), • Zdarza się, że łatwiej jest uzyskać pieniądze ze źródeł francuskich niż polskich, • Łatwiej uzyskać wsparcie jest organizacjom posiadającym dobre kontakty z polską dyplomacją oraz których działalność uznano za wymagającą wsparcia, • Organizacje chciałyby być doceniane za swoje działania na rzecz Polonii.
Wielka Brytania	<ul style="list-style-type: none"> • Kontakty badanych organizacji ograniczają się do kontaktów i współpracy z polskimi placówkami dyplomatycznymi działającymi na terenie Zjednoczonego Królestwa, • Wymiar współpracy ma raczej wymiar symboliczny (często prestiżowy), wymiany informacji oraz finansowy, • Najchętniej wspierane są organizacje i działania o charakterze kulturalno-oświatowym, ponadto władze polskie angażują się w działania o charakterze integracyjnym (realizując oczekiwania władz brytyjskich) oraz pomocowym – w sytuacjach kryzysowych • Ustawiczna działalność pomocowa (doradztwo życiowo-prawne czy nauka języka angielskiego) będąca ważną sferą działalności dużej części polskich organizacji imigranckich, nie jest sferą w którą wystarczająco angażują się placówki dyplomatyczne, co w przypadku organizacji o takim charakterze prowadzi do odcięcia się od współpracy z władzami polskimi,



	<ul style="list-style-type: none">• Niewielkie wsparcie ze strony polskiej prowadzi do usamodzielniania się organizacji od instytucji władz polskich, przy jednoczesnym wzroście oddziaływania na Polonię.
Irlandia	<ul style="list-style-type: none">• Charakter relacji jest uwarunkowany politycznie (pogorszenie po 2015 r.),• Bardzo dobre relacje z instytucjami kraju pochodzenia ma stowarzyszenie zajmujące się oświatą, wpisując się w priorytety polityki polonijnej,• Mimo powołania rady doradczej w sprawie Polaków na emigracji przy Sejmie RP, nie ma w niej przedstawicielstwa z Irlandii,• Sposób dofinansowania postrzegany jest jako mało przewidywalny,• Polityka polonijna postrzegana jest jako przestarzała i nienadająca za charakterem i potrzebami Polonii (zbyt duży nacisk kładziony jest na szkolnictwo, historię i tradycję),• Współpracę z ambasadą postrzegano jako szansę na lepszą i lepiej rozwiniętą współpracę z rządem - relacje te charakteryzuje efektywna kooperacja oparta na szacunku oraz konstruktywnym dialogu,• Rozwija się kooperacja organizacjami z niezależnymi instytucjami w Polsce (wspólne projekty, wydarzenia, konsultacje).
Norwegia	<ul style="list-style-type: none">• Bardziej zadowolone z kontaktu z polskimi organizacjami dyplomatycznymi są organizacje działające w okolicy Oslo,• Dostrzegany jest brak wspólnej polityki wobec polskich organizacji imigranckich,• Ocena oraz efekty współpracy z władzami konsularnymi zależą od determinacji i posiadanych przez organizację pomysłów na działanie.
Szwecja	<ul style="list-style-type: none">• Kontakty w instytucjach polskich są sporadyczne, służą realizacji działań poza obszarem działania konsulatu („w terenie”),• Pozyskanie dofinansowania jest możliwe na działania „neutralnie politycznie” – np. skierowane do dzieci, pomoc w niematerialna• Barrierami we współpracy są: odległość geograficzna, nieefektywne komunikowanie się ze środowiskiem polonijnym, tło historyczne (niechętny stosunek emigrantów do PRL wywołujący nadal nieufność do władz polskich),• Wzajemne relacje mocno zależą od personaliów (stosunku do konsula),• Na osłabienie współpracy z instytucjami kraju pobytu wpłynęła zmiana w funkcjonowaniu Instytutu Polskiego w Sztokholmie, którego działalność skupia się na odbiorcach zewnętrznych (nie-Polonii),• Współpraca z władzami kraju pochodzenia ma potencjalnie duże znaczenie dla organizacji, ponieważ legitymizuje ich działalność w oczach instytucji szwedzkich .
Holandia	<ul style="list-style-type: none">• Organizacjom zależy na dobrych relacjach oraz byciu rozpoznawalnym przez Ambasadę i uczestnictwie jej przedstawicieli w organizowanych wydarzeniach,• Organizacje starają się korzystać z funduszy, którymi dysponuje ambasada pełniąca rolę finansowego mecenasu i symbolicznego patrona,• W roli potencjalnych fundatorów pojawiają się również MSZ, Senat i Stowarzyszenie Wspólnota Polska.
Włochy	<ul style="list-style-type: none">• Dobrze rozwinięte relacje z władzami polskimi mają organizacje starsze oraz organizacja parasolowa, chociaż relacje te sprowadzają się głównie do uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach,• Czasem służby dyplomatyczno-konsularne stają się pośrednikiem w kontakcie organizacji z włoskimi władzami centralnym,• Wielkość środków finansowych przekazywana organizacjom określana jest jako niewystraszająca, a proces ubiegania się o środki jako trudny (choćby władze konsularne służą pomocą w przygotowywaniu dokumentów),• Współpraca „młodszych” organizacji także określana jest jako dobra, chociaż mniej intensywna ,• Organizacjom o profilu edukacyjnym zdarza się korzystać z dofinansowania przez MEN.

Hiszpania	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacje bardzo pozytywnie oceniają kontakty z instytucjami RP w Hiszpanii, • Konsul w Madrycie jest dla stowarzyszeń Polaków wielkim oparciem (dostępność, otwartość, pomoc w otrzymaniu dofinansowania) podobnie pozytywnie wypowiadano się o konsulacie w Barcelonie, • Ambasador RP także doceniana była za zaangażowanie i zainteresowanie organizacjami i ich pomysłami, • Zdarzało się, że relacje władz konsularnych z organizacjami nacechowane były stronniczością i faworyzowaniem niektórych organizacji, • Z perspektywy organizacji działających poza regionem madryckim pojawia się poczucie oddalenia i odrębności w stosunku do wydarzeń i działalności Polonii w stolicy, • Wsparcie ze strony polskich instytucji oceniane jest, jako kluczowe dla sukcesu organizacji nie tylko, dlatego, że środki finansowe uzyskiwane na inicjatywy polonijne umożliwiają przeprowadzanie konkretnych projektów w kontekście braku źródeł finansowania z instytucji kraju pobytu, • Uzyskanie dofinansowania buduje prestiżowy wizerunek organizacji – zachęca nowe osoby do stania się członkami organizacji natomiast w działaczach podtrzymuje motywację do dalszego działania.
------------------	--

Źródło: Opracowanie własne.

V. Determinanty kondycji polskich organizacji imigranckich w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Tabela 5. Determinanty kondycji polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach

Kraj	Determinanty kondycji polskich organizacji imigranckich
Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI GLOBALNE : łatwość podróżowania oraz komunikowania się z bliskimi, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA KRAJU POBYTU: priorytety polityki integracyjnej (wpływ na profil organizacji poprzez dofinansowanie działań o charakterze priorytetowym), polityka finansowania organizacji etnicznych, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POCHODZENIA: wpływ na profil organizacji poprzez wyznaczanie priorytetów polityki polonijnej, niewystarczające finansowanie, upolitycznienie wsparcia - zależność od sympatii politycznych, niska skłonność Polaków do angażowania się w działalność pozarządową , • CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE – zmniejszająca się rola Traktatu Polsko-Niemieckiego. • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO – niska skłonność polskich migrantów do angażowania się w działalność pozarządową, • CZYNNIKI MIKRO: HISTORIA ORGANIZACJI ORAZ CECHY JEJ CZŁONKÓW – liderów (charyzma, znajomości, znajomość języka niemieckiego).
Francja	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE - wstąpienie Polski do UE oraz otwarcie rynku pracy (2008 r.) , na stosunki pomiędzy organizacjami lokalnymi a władzami francuskimi nie wpływają pojawiające się co jakiś czas napięcia między rządem polskim a francuskim, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU - sprzyjający integracji imigrantów republikański model funkcjonowania państwa oraz polityka niefaworyzowania organizacji etnicznych – wspierania organizacji działających dla szerokiego grona odbiorców, nie traktowanie polskich organizacji imigranckich jako reprezentacji polskiej społeczności we Francji, nie zachęca do tworzenia organizacji parasolowych - z punktu widzenia modelu republikańskiego zdefiniowane etnicznie mniejszości nie są „widoczne” • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO - otwartość w stosunku do innych organizacji i instytucji, wiek organizacji – starsze organizacje



	<p>są bardziej okrzepłe i mogą skupić się nie na budowaniu relacji, ale na działaniu i pozyskiwaniu nowych członków</p> <ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MIKRO: HISTORIA ORGANIZACJI ORAZ CECHY JEJ CZŁONKÓW - kapitał społeczny, który pozwala utrzymywać kontakt z polskimi NGO'sami i instytucjami o podobnym profilu
Wielka Brytania	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU – przyjazne otoczenie Wielkiej Brytanii oraz dostępność środków finansowych sprzyja rozwojowi organizacji • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIROWOŚCI IMIGRANCKIEJ – otoczenie polityczne (wizerunek Polonii w danym regionie), relacje z lokalnymi partnerami, liczebność Polonii oraz pochodne od nich: brak konkurencji, słaba znajomość angielskiego wśród Polonii, niski kapitał społeczny i małe zaangażowanie oraz niski stopień zaufania do siebie oraz do organizacji i władz, mała świadomość problemów Polonii ze strony placówek dyplomatycznych RP • CZYNNIKI MIKRO: HISTORIA ROZWOJU ORGANIZACJI – dokonania oraz relacje interpersonalne i współpraca z innymi organizacjami • CZYNNIKI MIKRO: CECHY OSOBOWOŚCIOWE I KWALIFIKACJE LIDERÓW ORGANIZACJI - kapitał ludzki (ambitni liderzy, zmotywowani pracownicy i wolontariusze), zasoby lokalowe
Irlandia	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI GLOBALNE: potrzeba podtrzymywania polskości wypełniana jest internet, bądź środki masowej komunikacji, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU – Irlandia jest krajem otwartym, promującym różnorodność, bez barier biurokratycznych a Polacy w Irlandii są postrzegani, jako migranci dobrze się integrujący i „niewidzialni”, a przez to niewymagający szczególnego wsparcia politycznego, społecznego i finansowego; ponadto w ostatnim okresie większość funduszy przeznaczana jest na migrantów spoza Unii Europejskiej, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POCHODZENIA – polityka polonijna (priorytety) oraz niski stopień zaangażowania społecznego (nadzieję na zmianę pokłada się w młodym pokoleniu o polsko-irlandzkim pochodzeniu), nastawienie na działania skłaniające do powrotu stoją w sprzeczności z politykami irlandzkimi, mającymi charakter mocno pro integracyjny, • CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE – rozbieżność stanowisk (powroty a polityka pro integracyjna) może wpływać na obojętność lub wycofywanie środków ze strony irlandzkiej, szczególnie, jeśli działania organizacyjne są postrzegane, jako izolacjonistyczne, odmienne nastawienie sprawia, że trudno jest pozyskać finansowanie z obu źródeł (wpisując się w priorytety polityki integracyjnej i polonijnej), • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIROWOŚCI IMIGRANCKIEJ – migracja młoda, nastawiona na poprawę sytuacji materialnej, dynamiczna, spójna i otwarta, co przekłada się na charakter organizacji, • CZYNNIKI MIKRO CECHY OSOBOWOŚCIOWE I KWALIFIKACJE LIDERÓW ORGANIZACJI – charyzma i skuteczność liderów, • CZYNNIKI MIKRO: HISTORIA ROZWOJU ORGANIZACJI: brak podziałów „stara” „młoda” emigracja nie osłabia potencjału organizacji, konkurencja w procesie ubiegania się o środki finansowe może prowadzić do konfliktów (rzadko).
Norwegia	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU – Norwegia posiada wiele mechanizmów wspierających organizacje pozarządowe i zaprasza je do dialogu, jednak organizacje nie wykorzystują tych możliwości, • CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE – relacje między krajami regulowane są przez przepisy UE oraz EOG, • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIOROWOŚCI IMIGRANCKIEJ – małe zainteresowanie angażowaniem się w działalność organizacji migrantów poakcesyjnych (migracja zarobkowa), niechęć do dzielenia się doświadczeniami, niewielkie doświadczenia związane z działalnością w ramach organizacji pozarządowych, niewystarczające zaangażowanie w działalność organizacji władz konsularnych

	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MIKRO: CECHY OSOBOWOŚCIOWE I KWALIFIKACJE LIDERÓW ORGANIZACJI – osobowość lidera organizacji, co stanowi także zagrożenie w przypadku zmiany osoby na tym stanowisku, oferta niedostosowana do potrzeb Polonii
Szwecja	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI GLOBALNE - zaspokajanie potrzeby kontaktu z Polską dzięki tanim połączeniom lotniczym oraz internetowi, a nie dzięki działalności polskich organizacji imigranckich, zgodności z politykami kraju pobytu, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU - malejący priorytet pomocy organizacjom etnicznym, przekładający się na zmniejszanie środków finansowych (polityka <i>mainstreamingu</i>), dobra współpraca z instytucjami kraju pobytu, stan prawny – umożliwienie wnioskowania o dotację, liczby członków – od tego zależy wysokość dotacji ze strony szwedzkich instytucji • CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE mają marginalne znaczenie • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIOROWOŚCI IMIGRANCKIEJ - etapu życia członków organizacji, wytyczające kierunek zainteresowań (np. młodzi rodzice skupieni na edukacji dzieci) oraz tła migracyjnego (migracja ekonomiczna vs. migracja polityczna), kapitału społecznego oraz chęci angażowania się Polaków w działalność organizacji – w przypadku emigracji poakcesyjnej określana, jako „niska”, • CZYNNIKI MIKRO: CECHY OSOBOWOŚCIOWE I KWALIFIKACJE LIDERÓW ORGANIZACJI - zaangażowanie członków – sukces organizacji zależy od zaangażowania liderów, • CZYNNIKI MIKRO: HISTORIA ROZWOJU ORGANIZACJI - podziały wewnątrz środowiska polonijnego i konflikt między polskimi organizacjami imigranckimi, przenoszony na relacje między organizacjami członkowskimi w rezultacie ograniczający pulę potencjalnych partnerów do współpracy
Holandia	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU - brak strukturalnego wsparcia dla organizacji oraz przyjęcie przez Holandię założenia i nie wspieraniu finansowo organizacji o charakterze imigranckim, • CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE - Stosunki bilateralne nie były wymieniane w kontekście determinant kondycji finansowej – większe znaczenie mają regulacje UE • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIOROWOŚCI IMIGRANCKIEJ - uwarunkowania wewnątrz polonii, podziały klasowe, pokoleniowe oraz cezura przed/po akcesyjność • CZYNNIKI MIKRO: CECHY OSOBOWOŚCIOWE I KWALIFIKACJE LIDERÓW ORGANIZACJI - Brak środków finansowych przekłada się na niestabilność organizacji, niewielki zakres działania i oparcie działalności na aktywności liderów i liderów,
Włochy	<ul style="list-style-type: none"> • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU – wsparcie kraju pobytu, określane jako niewystarczające, zmniejszone po ostatnim kryzysie ekonomicznym, • CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POCHODZENIA – niewystarczające środki finansowe, trudności administracyjne w uzyskaniu dofinansowania ze strony instytucji realizujących politykę polonijną, • CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIOROWOŚCI IMIGRANCKIEJ – postrzeganie Polaków jako grupę niewymagającą wsparcia w integracji, heterogeniczność migracji po względem cech demograficznych i społeczno – ekonomicznych generujących podział wg klasy społecznej lub o charakterze generacyjnym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ emigracja polityczna – skupiająca się na misyjności, historii, tradycyjna działalność ▪ emigracja zarobkowa, angażowaniu się w dodatkowe aktywności o charakterze społecznym ▪ brak czasu, koncentracja na poprawieniu sytuacji ekonomicznej, raczej niski kapitał społeczny, rozproszenie organizacji i niezbyt duża liczba w stosunku do liczebności Polonii – przekładające się na utrudnioną integrację

	<p>organizacji i współpracę a przez to niewielki zakres działalności i niewielką siłę przebicia w dotarciu do władz centralnych</p> <p>• CZYNNIKI MIKRO: CECHY OSOBOWOŚCIOWE I KWALIFIKACJE LIDERÓW ORGANIZACJI - zależny od sytuacji finansowej kapitał ludzki, który stanowi o sile organizacji, charakterystyka liderów – wobec deficytów finansowych i materialnych o sile organizacji stanowią liderzy</p>
Hiszpania	<p>• CZYNNIKI GLOBALNE: POSTĘP TECHNOLOGICZNY – przejęcie części funkcji organizacji imigranckich przez media społecznościowe, zmniejszenie potrzeby podtrzymywania tożsamości narodowej przez działalność w organizacjach imigranckich -łatwość podróżowania sprzyja ciągłemu podtrzymywaniu kontaktu z rodakami w Polsce,</p> <p>• CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POBYTU - kryzys ekonomiczny – ograniczenie wsparcia przez państwo pobytu negatywnie przełożyło się na kondycję finansową organizacji, kryzys wpłynął na odpływ emigrantów zarobkowych, zmniejszył grono odbiorców oraz potencjalnych członków a także ograniczył aktywność członków organizacji (szczególnie dotkliwie ze skutkami kryzysu zderzyły się organizacje starsze), przeniesienie akcentu z pomocy imigrantom na pomoc Hiszpanom dotkniętym skutkami kryzysu, charakter partii rządzącej - największe ograniczenia w wydatkach budżetowych zostały wprowadzone w regionach i miastach rządzonych przez partię konserwatywną,</p> <p>• CZYNNIKI MAKRO: CHARAKTERYSTYKA KRAJU I SPOŁECZEŃSTWA POCHODZENIA- integracja ekonomiczna i polityczna, Polski – po wejściu do UE oraz otwarcie rynku pracy zmieniło charakter polskiej migracji, spadło zapotrzebowanie na funkcje doradcze i pomocowe organizacji, dofinansowanie ze środków konsularnych jest kluczowe do funkcjonowania organizacji i dalej szansę na rywalizację projektów, ale sprawia, że organizacje nie mają bodźca do szukania dofinansowania u władz lokalnych oraz ograniczania działalności tylko do Polaków,</p> <p>• CZYNNIKI MAKRO: STOSUNKI BILATERALNE : kontakty gospodarcze między Polską a Hiszpanią,</p> <p>• CZYNNIKI MEZO: CHARAKTERYSTYKA PROCESU MIGRACYJNEGO ORAZ ZBIOROWOŚCI IMIGRANCKIEJ - podział na emigrację przed i po akcesyjną, słabe zaangażowanie obywatelskie Polaków,</p> <p>• CZYNNIKI MIKRO: HISTORIA ROZWOJU ORGANIZACJI: historia funkcjonowania organizacji na danym terenie i liczebność Polonii – organizacje o ugruntowanej pozycji, z obszarów o długiej tradycji emigracji z Polski mają bardzo dobre relacje z władzami lokalnymi, co stwarza im lepsze warunki do funkcjonowania (charakterystyka kraju pobytu, silny regionalizm).</p>

Źródło: Opracowanie własne.

VI. Podsumowanie

Charakterystyka polskich organizacji imigranckich w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Kondycja polskich organizacji imigranckich.

W ramach przeprowadzonych studiów przypadku w 8 krajach europejskich analizie poddano 40 polskich organizacji imigranckich. Zebrane informacje wskazują, że wspólną bolączką organizacji są niedobory zasobów finansowych, które określane są jako niewystarczające, niepewne bądź niestabilne, co z kolei zdaniem badanych przekłada się na trudności lokalowe (zdecydowana większość organizacji nie miała stałej siedziby) oraz kadrowe – płatny personel, zwiększający szanse na płynne funkcjonowanie organizacji oraz zapewniający profesjonalizację ich działań to zasób bardzo rzadki (polskie organizacje imigranckie we Francji, Hiszpanii). Niewiele organizacji jako źródło swoich dochodów wskazywało składki członkowskie czy też dochody z płatnej działalności (kursy językowe).



Konsekwencją opisanych deficytów jest oparcie funkcjonowania organizacji na osobach liderów oraz stosunkowo niewielka skala podejmowanych działań, co z kolei przyczynia się do niewielkiej widoczności organizacji, nie legitymizując ich prawa do reprezentowania interesów polskich migrantów w krajach pobytu.

Warto wspomnieć o organizacjach, które w swojej opinii radzą sobie bardzo dobrze – jest to część z organizacji działających we Francji, Anglii, Irlandii czy Hiszpanii. To co je wyróżnia to umiejętność wykorzystania możliwości, jakie organizacjom pozarządowym stwarzają państwa pobytu. Tutaj na jednym biegunie można postawić organizacje działające w Irlandii otwartej, odbiurokratyzowanej i przyciągającej młodą, aktywną Polonię, na drugim organizacje funkcjonujące w Norwegii, niewykorzystujące możliwości dofinansowania swoich działań z obawy o utratę swojej niezależności (rozumianej jako dowolność stawianych celów i realizacji działań) oraz niechęci wobec konieczności prowadzenia rozliczeń finansowych przez profesjonalną księgową.

Studia przypadku ujawniają występowanie silnych różnic między tzw. starymi i nowymi organizacjami. Te pierwsze zrzeszają zwykle przedstawicieli Polonii, którzy wyemigrowali w latach 80. i wcześniej. Te drugie zakładane są przede wszystkim przez przedstawicieli migracji poakcesyjnej. Często te dwa typy organizacji funkcjonują w różny sposób, różna jest także ich sytuacja.

Niezależnie od kraju pobytu lepiej radzą sobie organizacje młode – mimo tego, że także borykają się z problemami finansowymi i lokalowymi starają się wychodzić naprzeciw potrzebom Polonii i nie mają problemu z zachowaniem otwartości na inne grupy etniczne oraz dobrze integrują się ze społeczeństwem kraju pobytu.

Rola polskich organizacji imigranckich

Badane organizacje pełniły różnorodną rolę – definiowaną jako rodzaj prowadzonej działalności – trudno wskazać obszary, które nie były objęte ich funkcjonowaniem. Generalnie można powiedzieć, że starsze organizacje częściej skupiają się na podtrzymywaniu polskiej tożsamości, zapewnianiu związku z kulturą polską. Z kolei młodsze organizacje częściej skupiają się na kwestiach związanych z integracją ze społeczeństwem kraju pobytu. Wspólną cechą młodych organizacji była elastyczność i chęć dostosowania się do potrzeb nowej emigracji.

W działaniach organizacji duży nacisk kładzie się na edukację oraz promocję Polski (promowanie osiągnięć, zamiast walki ze stereotypami).

Niezależnie od profilu działalności organizacji ich rola dla zbiorowości polskich określana bywa raczej jako niewielka, tym bardziej, że wielokrotnie podkreślano niski stopień aktywności społecznej Polonii i niechęć do angażowania się w działalność organizacji pozarządowych.

Stopień zorganizowania polskich organizacji imigranckich

Organizacje rzadko ze sobą współpracują, jeśli współpraca się pojawia często ma charakter bardzo płytki – polegający uczestnictwie we wspólnych wydarzeniach, użyczenie lokalu. Łatwiej współpracują ze sobą organizacje działające na podobnym obszarze (choć i to bywa powodem niechęci i postrzegania się jako konkurencję w dostępie do ograniczonych zasobów finansowych), młode oraz takie, których łączą te same osoby, działające w kilku organizacjach.

Organizacje parasolowe, które zrzeszając mniejsze organizacje, które mogłyby być partnerem dla administracji kraju pobytu oraz służyłyby wsparciem dla swoich członków nie są obecne we wszystkich badanych krajach. Tam, gdzie funkcjonują zdarza się, że postrzegane są jako politycznie zaangażowane, a członkostwo wiąże się z widoczną deklaracją polityczną (Szwecja), w konsekwencji prowadząc do konfliktów między organizacjami.

Daje się także dostrzec wyraźna oś konfliktu między organizacjami młodymi (z reguły otwartymi) a „starymi”, o bardziej konserwatywnym charakterze.

Miejsce polskich organizacji imigranckich w otoczeniu instytucjonalnym i organizacyjnym kraju pobytu w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Relacje polskich organizacji imigranckich z instytucjami kraju pobytu

Polskie organizacje imigranckie w różnym stopniu współpracują z instytucjami kraju pobytu, należy jednak zauważyć, że nie ma w zasadzie organizacji, która określiłaby swoje relacje jako bardzo dobrze rozwinięte. Jak się wydaje ściślej współpracują z instytucjami kraju pobytu te organizacje, które są otwarte na inne grupy etniczne, których priorytety są zgodne z priorytetami polityki integracyjnej kraju pobytu. Ważna jest także obserwacja, iż lepiej rozwinięte są kontakty na szczeblu regionalnym i lokalnym. Polskie organizacje imigranckie bardzo rzadko współpracują z organami władzy centralnej, chociaż jedna z organizacji (Anglia) brała udział we współtworzeniu założeń polityki integracyjnej.

Warto zwrócić uwagę, iż władze na poziomie lokalnym często same wypracowują własne modele współpracy, uwzględniające specyfikę swojego obszaru działania. Mimo tego rzadko kiedy współpraca nawiązywana jest z inicjatywy instytucji kraju pobytu – zdarza się, że w miejscach o dużej liczbie Polonii instytucje współpracują z organizacjami w celu rozwiązania konkretnego problemu.

Łatwiej współpracę nawiązuje się organizacjom parasolowym, bądź o długim stażu i udokumentowanych osiągnięciach. Zbudowana w ten sposób renoma nadaje organizacjom charakteru reprezentantów Polonii.

Nawiązywana współpraca często ma charakter wsparcia materialnego (użyczenie lokalu, dotacja), a zawarte znajomości i rozpoznawalność organizacji przekładają się na łatwiejszy dostęp do wsparcia finansowego. Zależność ta działa też w drugą stronę – brak kontaktów i współpracy znajduje swoje przełożenie na trudności w dostępie w zdobywaniu wsparcia finansowego.

Relacje polskich organizacji imigranckich z innymi organizacjami pozarządowymi aktywnymi w kraju pobytu

Relacje polskich organizacji z innymi organizacjami aktywnymi w kraju pobytu są słabo rozwinięte. Wyjątkiem są badane polskie organizacje imigranckie działające w Anglii, które współpracują z innymi organizacjami pozarządowymi, głównie o profilu kulturalnym (współpraca przy tworzeniu wspólnych wydarzeń). Lepiej w tym zakresie radzą sobie organizacje młode, które mają zwykle bardziej rozbudowane grono partnerów (czasem także w ramach sektora prywatnego). Starsze organizacje czasem czują dystans do „obcych wizerunkowo” organizacji i ich członkowie nie są otwarci na nawiązywanie relacji z innymi grupami etnicznymi. Przyczyną słabej współpracy z innymi organizacjami jest postrzeganie innych organizacji jako konkurencji w dostępie do zasobów finansowych i rzeczowych, a także brak potrzeby współpracy ze względu na bardzo dobrą integrację z otoczeniem kraju pobytu.

IV. Relacje pomiędzy polskimi organizacjami imigranckimi a państwem polskim w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Relacje pomiędzy polskimi organizacjami imigranckimi w wybranych krajach a państwem polskim

Relacje pomiędzy polskimi organizacjami a państwem polskim są dobrze rozwinięte, choć generalnie sprowadzają się do kontaktów z władzami konsularnymi bądź ambasadą. Bardzo



rzadko pojawia się współpraca z innymi instytucjami państwa polskiego – np. ministerstwem właściwym ze względu na profil prowadzonej działalności. Współpraca opiera się na dwóch głównych filarach. Pierwszy z nich dotyczy współpracy polegającej na finansowaniu działań organizacji, realizujących politykę polonijną. W uprzywilejowanej sytuacji są organizacje, które wpisują się w działania na rzecz podtrzymywania polskiej kultury, tradycji i historii czyli w działania charakteryzujące głównie profil działalności organizacji „starszych”. Według młodszych działaczy, szczególnie młodej emigracji (Irlandia), priorytety polskiej polityki polonijnej mają przestrzały charakter, co zniechęca do współpracy organizacje otwarte i nastawione na integrację z krajem pobytu. W rezultacie młode organizacje wolą intensyfikować współpracę z instytucjami kraju pobytu, uniezależniając się od polskich władz dyplomatycznych. W dalszej konsekwencji oznacza to utratę przez polską dyplomację kontaktu z młodymi przedstawicielami polskiej emigracji i brak możliwości wykorzystania jej potencjału.

Drugim filarem współpracy jest pomoc organizacjom w nawiązywaniu kontaktu z instytucjami kraju pobytu (legitymizowanie działalności organizacji) oraz nadawanie prestiżu działaniom realizowanym przez organizacje, co pozytywnie wpływa na ich wizerunek i przyczynia się do zwiększenia ich atrakcyjności w oczach potencjalnych członków. Na podstawie zebranych informacji relacje między polskimi organizacjami imigranckimi a instytucjami państw polskiego można określić jako dobre, a współpracę jako pożądaną, szczególnie w sytuacji pogorszenia się sytuacji finansowej kraju pobytu i zmniejszeniu pomocy finansowej dla organizacji etnicznych (Hiszpania).

Warto zwrócić uwagę, iż oprócz profilu działalności o intensywności współpracy z organizacjami polskimi decydują względy geograficzne (bliskość do ambasady/konsulatu), nierzadko sympatie polityczne oraz relacje z personalne z urzędnikami polskiej dyplomacji.

Chociaż określane jako dobre relacje nie są bez wad – badani wskazywali na brak pomysłu na politykę polonijną, niedocenianie roli Polonii, uzależnienie wsparcia od sympatii politycznych oraz – w przypadku przedstawicieli organizacji działających w Irlandii – pomijanie i nie szanowanie ich odrębności poprzez definiowanie ich jako „Polaków na Wyspach”, a także niejasne zasady przyznawania dotacji.

Determinanty kondycji polskich organizacji imigranckich w świetle przeprowadzonych studiów przypadku

Model wyjaśniający uwarunkowania stanu organizacji imigranckich (Nowosielski, Nowak 2016) skupiał się na czterech głównych determinantach kondycji organizacji imigranckich: charakterystyce procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej charakterystyce kraju i społeczeństwa pobytu, charakterystyce kraju i społeczeństwa pochodzenia, oraz stosunków bilateralnych.

Determinantą kształtującą kondycję polskich organizacji imigranckich **dużym stopniu jest charakterystyka procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej**. Powojenny proces migracyjny charakteryzuje się podziałem na dwie główne fale migracji - migrację polityczną, przedakcesyjną oraz migrację poakcesyjną, głównie o zarobkowym charakterze. Podział znajduje swoje odbicie w charakterze powstających w ramach danej fali polskich organizacji imigranckich. Organizacje starsze, zrzeszające osoby, które wyjechały z Polski w czasach PRL charakteryzują się mniejszą dynamiką działania, skupiające się na podtrzymywaniu polskiej tradycji, często borykają się ze zmniejszaniem się liczby członków, ponieważ ich profil działalności postrzegany jest przez emigrację „młodą” jako nietrakcyjny i przestarzały. Emigracja młoda, przez jej mocno zarobkowy charakter, postrzegana jest jako posiadająca znacznie mniejszy kapitał kulturowy. Opisane różnice prowadzą do konfliktów między organizacjami i w rezultacie hamują współpracę i wymianę „know-how”, osłabiając siłę oddziaływania polskich zbiorowości na instytucje kraju pobytu. Przedstawiciele organizacji bardzo często wskazywali także na niski poziom

zaangażowania społecznego Polaków i niechęć do włączania się w działania organizacji pozarządowych, przez co wielkość Polonii nie przekłada się na siłę oddziaływania organizacji na polityki integracyjne kraju pobytu.

Przeprowadzone badania potwierdziły znaczenie **czynników związanych z charakterystyką kraju i społeczeństwa pobytu** – związane przede wszystkim z priorytetami polityki integracyjnej. Pozbawienie polskich organizacji imigranckich statusu uprzywilejowanych z samego faktu zajmowania się problemami imigrantów na rzecz zrównania ich statusu ze wszystkimi organizacjami pozarządowymi – niezależnie od kraju pochodzenia ich członków – i coraz szerzej wdrażana polityka mainstreamingu wpłynęły na funkcjonowanie polskich organizacji imigranckich. Przede wszystkim organizacje chcące korzystać z wsparcia ze strony instytucji kraju pobytu muszą dostosować swoje priorytety działania do priorytetów grantodawców. Oznacza to praktyce nastawienie na działania o charakterze integracyjnymi, otwarte dla wszystkich grup etnicznych a nie działalności „Polacy dla Polaków”, skupiającej się na pielęgnowaniu polskiej tradycji, historii i często nieneutralnej religijnie.

Pośrednio na sytuację organizacji wpływa także sytuacja ekonomiczna kraju pobytu. Z jednej strony taki kraj staje się mniej atrakcyjny dla emigrantów z Polski i nie następuje napływ nowych migrantów, który mógłby poszerzyć grono odbiorców organizacji. Z drugiej strony pogorszenie sytuacji ekonomicznej może przełożyć się na zmniejszenie wsparcia finansowego dla organizacji pozarządowych, w tym także tych imigranckich (np. Hiszpania).

Nie bez znaczenia dla sytuacji organizacji imigranckich jest także kryzys uchodźczy dotyczący kraje europejskie. Jego skutki są widoczne w kształtowaniu polityki integracyjnej, której ciężar przesunął się w kierunku wspierania imigrantów z krajów spoza Unii Europejskiej, kwestie migrantów z krajów Wspólnoty spychając na margines.

Drugą determinantą kondycji polskich organizacji imigranckich jest **charakterystyka kraju i społeczeństwa pochodzenia**. Badane organizacje określały swoje relacje z instytucjami polskimi jako poprawne i dobre, chociaż otrzymywane wsparcie niekoniecznie było zadowalające. Skupienie polityki polonijnej na tradycyjnych wartościach i afirmacji tożsamości kulturowej w praktyce sprawia, że część organizacji – szczególnie młodszych, o bardziej otwartym charakterze – nie ma możliwości pozyskania dofinansowania dla swojej działalności. W konsekwencji prowadzi to do dystansowania się i uniezależnienia organizacji od polskiej dyplomacji. Co ważne rozbieżność polityk integracyjnych krajów pobytu, obecnie nastawionych na integrację, z polityką polonijną, wspierającą działania podtrzymujące tożsamość kulturową, historyczną a często także religijną sprawia, że trudno jest organizacjom jednocześnie wpisać się w oba modele polityk, współpracować i pozyskiwać dofinansowanie z obu źródeł.

Innym czynnikiem wpływającym na kondycję organizacji i zależnym od polskiej dyplomacji jest kwestia dofinansowania organizacji – postrzeganego jako zbyt skromne, nie zawsze przyznawane w przejrzysty sposób a czasem także upolitycznione tzn. promujące organizacje o zbieżnym do partii rządzącej profilu politycznym.

Przedstawiciele badanych organizacji wspominali także o tym, że ich działalność utrudniona jest ze względu na niskie zaangażowanie społeczne migrantów z Polski, które z kolei wynika z niedostatków rozwoju polskiego społeczeństwa obywatelskiego i braku tradycji samoorganizacji.

Wpływ **stosunków bilateralnych**, kolejna determinanta kondycji organizacji będącą częścią modelu, odgrywał w badaniach case study marginalną rolę. Powodem jest przynależność badanych krajów do Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i odgórnych regulacji dotyczących mobilności obywateli krajów członkowskich. Polskie organizacje imigranckie podlegają takim samym regulacjom, jak inne organizacje pozarządowe – niezależnie od przynależności etnicznej ich członków oraz założycieli. Otwarcie rynków pracy

i objęcie Polaków takimi samymi prawami jak pracowników kraju pobytu spowodowało przynajmniej formalnie brak konieczności lobbowania przez organizacje na rzecz praw obywateli polskich. Dodatkowo powszechnym jest założenie, że obywatele krajów Unii nie potrzebują dodatkowego wsparcia jak np. uchodźcy spoza Europy, ponieważ pochodząc z podobnego kręgu kulturowego i porządku prawnego bardzo dobrze integrują się z otoczeniem kraju pobytu.

Przeprowadzone badania wskazują na potrzebę rozbudowania modelu o determinanty, które nie zostały w nim ujęte, a wypowiedzi badanych respondentów wskazują, że mają duży wpływ na ich kondycję. Pierwsza grupa czynników może być określona jako **czynniki globalne**, do których zaliczyć należy rozwój sieci społecznych w internecie, oraz łatwość podróżowania dzięki tanim liniom lotniczym. Zmiany, które dokonały się w dość krótkim czasie sprawiły, że część funkcji tradycyjnie pełnionych przez polskie organizacje imigranckie straciło rację bytu - więź z najbliższymi i krajem pochodzenia podtrzymywana jest na co dzień dzięki portalom społecznościowym, internetowi oraz dostępnej telewizji. Łatwość podróżowania powoduje, że szczególnie migranci poakcesyjni funkcjonują w dużym powiązaniu z Polską, będąc „trochę tu trochę tam”.

Łatwość nawiązywania kontaktów i budowania sieci w internecie zmienia także sposób funkcjonowania organizacji etnicznych, które często nabierają bardzo zadaniowego charakteru – nie potrzebne są rozbudowane struktury, stała siedziba – wystarczą aktywni i zaangażowani ludzie, którzy chcą rozwiązać konkretny problem. Opisane zmiany wpływają na funkcjonowanie organizacji stając się – szczególnie dla organizacji młodszych - szansą, natomiast dla organizacji starszych – zagrożeniem przez stopniową utratę znaczenia tradycyjnej roli organizacji i niewielką zdolność pozyskiwania nowych członków.

Determinantą także pierwotnie nieujęta w modelu, a zdaniem badanych mającą duży wpływ na kondycję organizacji są czynniki o charakterze mikro – **historia organizacji oraz cechy jej członków**, a w szczególności liderów. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że organizacje o dużym stażu z jednej strony posiadają już kapitał w postaci dobrego usieciowienia i rozpoznawalności, co często ułatwia kontakty z instytucjami zarówno kraju pobytu jak i pochodzenia, z drugiej częściej posiadają konkretne tło polityczne, co jest potencjalnym źródłem konfliktów.

Wobec podkreślanej przez organizacje słabej kondycji finansowej o sile organizacji w dużym stopniu decyduje inny czynnik – charakterystyka jej członków, w szczególności liderów. Niewiele organizacji posiadało płatny personel, co sprawia, że dużego znaczenie nabiera osobowość lidera i determinacja członków organizacji. Zatem sukcesowi organizacji sprzyja charyzmatyczny lider/ka, zaangażowany w działalność organizacji i oddany realizacji jej celów dobrze odnajdujący się w otoczeniu i znający język kraju pobytu. Jak wykazano w badaniu dobra kondycja organizacji budowana jest głównie na szczeblu lokalnym i opiera się na dobrych relacjach z przedstawicielami instytucji kraju pobytu oraz dobrych relacjach z pracownikami polskich służb dyplomatycznych. Podobnie współpraca między organizacjami często ma swoje źródło w kontaktach personalnych oraz działalności członków w kilku organizacjach jednocześnie. Ta determinanta ma także swoją ciemną stronę - relacje między organizacjami czasem zależą od personalnych antypatii ich liderów i członków, dodatkowo naturalne dążenie organizacji do oparcia się na pracy najbardziej zaangażowanych członków w przypadku rezygnacji bądź wypalenia spowodowanego zbyt dużą intensywnością pracy, sprawia, że zagrożone może być trwanie organizacji.

Podsumowując kwestię tego, jakie determinanty decydują o kondycji polskich organizacji imigranckich może powiedzieć, rozbudowując czteroczynnikowy model o dwie dodatkowe grupy czynników powstanie kompletny model determinant.



Jednocześnie przeprowadzone badania wskazują, że żaden z czynników nie odgrywa decydującej roli, chociaż wobec braku określonej, przewidywalnej polityki polonijnej i braku trwałych struktur oraz stabilnego finansowania organizacji dominującą rolę odgrywają ludzie tworzący potencjał organizacji i dobrze poruszających się w otoczeniu kraju pobytu. Wobec unifikacji przepisów regulujących mobilność obywateli krajów Unii Europejskiej zdecydowanie najmniejsze, marginalne znaczenie mają relacje bilateralne między krajem pochodzenia a pobytu.

VII. Literatura

Nowak W., Nowosielski M. (2016), *Zarys uwarunkowań funkcjonowania organizacji imigranckich – propozycja modelu wyjaśniającego*, „Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny”, no. 3, 31–52.

Rodriguez-Fraticelli, C., Sanabria, C., Tirado, A. (1991), *‘Puerto Rican non-profit organisations in New York City’*, w H.E. Gallegos, M. O’Neill (red), *Hispanics in the Non-Profit Sector*, New York: The Foundation Center.